UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Clüveri[i] Germaniæ Antiqvæ Libri tres

Clüver, Philipp

Lugduni Batavorum, 1631

Cap. XXXVIII. De democraticis rebuspublicis cum principatu.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44541

Visual Library

ſuam cuique patriam regna ſiniebantur: nullâ adhuc malâ libidine. At poſtquàm exui æqualitas, & pro modeſtiâ ac pudore ambitio & vis incedebat; non modò rapinæ ac bella in finitimos, ſed domi etiam in ſuos civeis, liberiores *provenêre dominationes*, regnaque jam infinita, cum poteſtate imperandi abſolutiſſimâ. quorum primum conditorem, poſt inundationem, fuiſſe Nimrodum, ſive Ninum, ſacræ juxtà profanæque teſtantur hiſtoriæ. unde abſolutiſſima illa in Oriente imperia, non tam in ſubditos ac civeis, quàm in viliſſima mancipia æternùm mansêre. Atque hoc tandem eſt, quod Ariſtoteles, haud dubiè ex veterum traditionibus, adfirmat, κ) τὰς ἡρωικὰς χρόνας prima regna fuiſſe exorta. Eadem poſteà quum in Germaniâ quoque exorirentur; non nullos apud populos evaluerunt: quidam, uti per vim ea atque libidinem à regibus arrepta videbant, ſic ſtatim pari vi atque indignatione eripuerunt, in plenamque ſeſe & abſolutam vindicarunt libertatem. Hinc duæ in antiquâ Theutiſcorum gente rerumpublicarum puræ ac ſimplices nulloque alio genere permixtæ formæ, MONARCHIA, ac DEMOCRATIA. Quidam verò veterem illum atque avitum gentibus morem ad poſteriora quoque ſæcula retinuerunt, vel ſaltem abolitum revocarunt, unde tertium quaſi genus, è monarchiâ democratiâque confuſum ac mixtum. Sed ſingulorum generum exempla ex veterum oſtendere monumentis atque clariùs illuſtrare libeat.

CAPUT XXXVIII.

De democraticis rebuspublicis cum principatu.

QUODNAM rerumpublicarum genus ſit optimum, ceterisque præſtantiſſimum, nec hujus operis eſt inquirere, & multi jam dudum oſtendere conati ſunt. unum hoc ego heic dixerim; libertatem, atque ex eâ natam democratiam ut plurimùm amplexos fuiſſe Germanos noſtros; adeò, uti uno fermè LIBERTATIS nomine atque famâ Græcis juxtà ac Latinis monimentis maximè celebrati ſint. Unde hæc auctoris noſtri, in libro de Germaniâ, verba: *Sexcenteſimum & quadrageſimum annum urbs noſtra agebat, cùm primùm Cimbrorum audita ſunt arma, Cæcilio Metello ac Papirio Carbone* COSS. *ex quo ſi ad alterum imperatoris Trajani conſulatum computemus, ducenti fermè & decem anni colliguntur. tam diu Germania vincitur. Medio tam longi ævi ſpatio, multa invicem damna. non Samnis, non Pœni, non Hiſpaniæ, Galliæve, ne Parthi quidem ſæpius admonuêre. quippe regno Arſacis acrior eſt Germanorum libertas. Quid enim aliud nobis, quàm cædem Craſſi, amiſſo & ipſo Pacoro, infra Ventidium dejectus Oriens objecerit? At Germani, Carbone, & Caſſio, & Scauro Aurelio, & Servilio Cepione, M. quoque Manlio, fuſis vel captis, quinque ſimul conſulareis exercitus populo Romano, Varum tresque cum eo legiones etiam Cæſari abſtulerunt. nec impunè C. Marius in Italiâ, divus Iulius in Galliâ, Druſus ac Nero & Germanicus in ſuis eos ſedibus perculerunt. mox ingentes C. Cæſaris minæ in ludibrium verſæ, inde otium; donec occaſione diſcordiæ noſtræ, & civilium armorum, expugnatis legionum hiberniis, etiam Gallias affectavêre. ac rurſus pulſi inde, proximis temporibus triumphati magis, quàm victi ſunt.* Ergo omnium toto orbe gentium fortiſſimi Germani. Nempe una LIBERTAS fortitudinis certa mater, nutrixque fidiſſima. E diverſo, Orientis populi meritò auctoribus *molles bello viri* paſſim adpellantur; ut qui abſolutiſſimis regnis ceu dejectiſſima ſervitia continebantur. A liberorum igitur Germaniæ populorum, ut omnium nobiliſſimorum, democratiâ initium facere haud iniquum fuerit: imò maximè neceſſarium. hujus quidpe explicatione præmiſsâ, reliqua rerumpublicarum genera, qualia fuerint, faciliùs intelligentur.

Democraticarum igitur rerumpublicarum aliæ cum principatu fuêre, aliæ ſine principatu. de his poſteriùs agam: de illis hoc capite. PRINCIPATUS in democraticis Germanorum rebuspublicis erat eminens unius auctoritas, reliquorum omnium poteſtate atque legibus definita. Tacitus, prædicto libro de Germaniâ: *Reges ex nobilitate, duces ex virtute ſumunt. nec regibus infinita aut libera poteſtas; & duces exemplo potiùs, quàm imperio, ſi promti, ſi conſpicui, ſi ante aciem agant, admiratione præſunt.* Rectè equidem majores noſtri *reges ex nobilitate, duces ex virtute* ſumebant. quidpe virtute opus erat foris, uti hoſtis profligaretur; nobilitate domi, uti auctoritas polleret in civem. Ceterùm regis nomen heic impropriè pro principis auctoritate eſſe ſumtum, ipſe auctor infrà, ubi de conciliis agit, ſatis diſertè his verbis indicat: *Coëunt, niſi quid fortuitum & ſubitum inciderit, certis diebus: cùm aut inchoatur luna, aut impletur. Illud ex libertate vitium, quòd non ſimul, nec juſſi conveniunt; ſed & alter, & tertius dies contatione coëuntium abſumitur. Ut turbæ placuit, conſidunt armati. Silentium per ſacerdotes, quibus tum & coërcendi jus eſt, imperatur. Mox rex, vel princeps, prout*

ætas

ætas cuique, prout nobilitas, prout decus bellorum, prout facundia est, audiuntur, auctoritate svadendi magis, quàm jubendi potestate. Si displicuit sententia, fremitu aspernantur: sin placuit, frameas concutiunt. Heic scilicet nullum inter regis ac principis imperium discrimen: uterque enim *auctoritate magis svadendi, quàm jubendi potestate, audiebatur.* quod clariùs etiam patet ex Cæsaris belli Gallici commentario v: ubi Ambiorix, Eburonum (Germani erant Cisrhenani) dimidiæ partis rex, sic adfatur Romanos: *Neque id, quod fecerat de oppugnatione castrorum, aut judicio, aut voluntate suâ fecisse; sed coactu civitatis. suaque esse ejusmodi imperia, ut non minùs haberet in se juris multitudo, quàm ipse in multitudinem.* Nimirum hoc est, quod Tacitus ait, *svadendi magis auctoritate, quàm jubendi potestate, regem vel principem audiri.* ita, uti Ambiorix rex, etiamsi in concilio bellum in Romanos civitati Eburonum dissvasisset; tamen à multitudine, ad inferendum ducendumque, cogi, vel saltem juberi potuerit: Quin suos, ut Romanorum castra oppugnarent, non jussisse, sed concitavisse eum cum Cativulco, alterius Eburonum partis rege, testatur Cæsar eodem commentario. Tacitus annal. lib. XI: *Eodem*, inquit, *anno Cheruscorum gens regem Româ petivit; amissis, per interna bella, nobilibus, & uno reliquo, stirpis regiæ, qui apud urbem habebatur, nomine Italus. Paternum huic genus è Flavio, fratre Arminii: mater ex Acrumero, principe Cattorum, erat.* Cheruscos regnatos fuisse ante hunc Italum, nusquàm reperio. principes eorum refert Tacitus, in annalibus, fratrem Flavii (qui stipendia fecit in Romanorum exercitu Tiberio ac Germanico ducibus) *Arminium*; dein duos fratres *Segestem* ac *Semigerum*. Proinde principem quoque voluisse Cheruscos, non regem, Italum, omnino credibile est. Ipsi certè Cherusci, prædicto libro apud Tacitum, principem adpellant. *Adeò neminem*, inquiunt, *iisdem in terris ortum, qui principis locum impleat.* Et quid Cherusci regem peterent, qui Arminium, anteà principem, regnum adfectantem oppresserant: quique Maroboduum, multarum gentium in Germaniâ regem, quum se regno suo adjicere armis tentaret, Arminii ductu represserant; moxque Hermunduris, Marcomannis, ceterisque Maroboduo subjectis gentibus auxilium tulerant ad pellendum regno Maroboduum? Certè regnum istud Itali non alius fuit generis, quàm illud Ambiorigis & Cativulci; ubi æqua multitudini cum regibus fuit potestas: hoc est, principalis auctoritas in democratiâ, cum svasorio jure jubendi. *Regis* autem adpellatio, tùm Tacito in Cheruscorum Italo, tùm Cæsari in Eburonum Ambiorige & Cativulco, inde nata videtur, quòd unum idemq; imperii genus Romani modò *regis*, modò *principis* promiscuè usurparunt vocabulis: illud tamen quasi priscùm Romanorum Spartanorumque imitatione; qui consimilis potestatis imperium regum quoq; titulo adficiebant; ut mox ostendam. Sic igitur Tacitus, hist lib. IV, Classicum quoque, alæ Treverorum in Romano exercitu præfectum, regio fuisse genere tradit; quum tamen Indutiomarum, à quo Classicum genus originemq; traxisse mox infrà patebit, principem fuisse Treverorum adfirmet Cæsar, belli Gall. com. V. sic item Julium Paullum, & Claudium Civilem, regiâ stirpe fuisse apud Batavos, ait Tacitus eodem libro, quum principeis tantùm olim habuerint Batavi, non reges; ut infrà liquebit. At quàm exigua fuerit principum istorum, sive regum, in democraticis rebuspublicis auctoritas, svadendi magis quàm jubendi, discrtè indicat idem Tacitus, in libro de Germaniâ, per comparationem aliorum in Germaniâ regum. *Trans Lygios*, inquit, *Gothones regnantur, paullo jam addictiùs, quàm ceteræ Germanorum gentes; nondum tamen supra libertatem. Protinus deinde ab oceano Rugii, & Lemovii. omniumq; harum gentium insigne, rotunda scuta, breves gladii, & ergareges obsequium.* En: dum Gothonibus addictius jam regnum, quàm ceteris, cum libertate tamen tribuit; Rugiis etiam & Lemoviis erga reges obsequium, quo veluti insigni ab reliquis antè enarratis Germanorum nationibus distingvuntur: sanè ceteris illis plenam, integram, atque infinitam concedit libertatem. Paullo pòst, de Svionibus, qui Svedi nunc vulgò dicuntur; *Est apud illos*, inquit, *& opibus hõnos: eóque unus imperitat; nullis jam exceptionibus, non precario jure parendi.* Quibus verbis itidem absolutam atq; infinitam ceteris Germaniæ nationibus adsignat libertatem, quorum reges, seu principes hoc ipso à Svionum regibus discernit, quòd hi liberam in suos & infinitam habebant potestatem imperandi; unique soli imperitabant: Gothonum verò regibus non nisi precarium erat ac svasorium jus parendi, cum multis exceptionibus subjectorum: qui tamen ipsi addictiùs regebantur, quàm ceteræ civitates. In his igitur puraputa democratia meritò dici debet. quidpe summa imperii potestas majestasque apud universum erat populum. in quo licet ordines diversi, alius alio superior, *principis, sacerdotum, primorum*, sive *procerum, nobilium*, & *plebis*; tamen in conciliis ac conventibus, sine jure aut dignitate πειθαρχίας, *ut turbæ placuit, armatus* quisque *consedit:* & iterum, sine jure πειθαρχίας, *prout ætas cuique, prout decus bellorum, prout facundia erat*; pro se quisque sententiam dixit:

idque in negotiis gravioribus, quæ ad ſtatum totius civitatis ſpectabant. ſic enim idem noſter; *De minoribus rebus principes conſultant, de majoribus omnes. ita tamen, ut ea quoque, quorum penes plebem arbitrium eſt, apud principes pertractentur.* & poſteà: *Licet apud concilium accuſare quoque, & diſcrimen capitis intendere.* & iterum: *Eliguntur in iisdem conciliis & principes, qui jura per pagos vicosque reddunt.* Sine ipsâ igitur plebe nihil audebat ſtatuere aut decernere rex ille, vel princeps; imò ne proceres quidem, ſeu primores. Hinc Civilis, regiâ, ut antè dictum, ſive principali apud Batavos ſtirpe ortus, quum gentem ad rebellionem pertrahere vellet; *primores gentis, & promtiſſimos vulgi, ſpecie epularum, ſacrum in nemus vocavit*; teſte eodem noſtro, hiſtoriar. lib. IV. ſcilicet, quia ſine vulgo, id eſt, ſine plebe, neque Civilis, Batavorum nobiliſſimus, neque primores quidquam decernere, jus fasve habebant. Quamobrem vehementiſſimè falluntur ii, qui Batavorum rempublicam ariſtocraticam fuiſſe Civile vivente arbitrantur. neque eorum ſententiæ quidquam patrocinantur verba Strabonis, ita, lib. IV, de Belgis loquentis: Ἀριστοκρατικῶς δ' ἦσαν οἱ πλείους τῶν πολιτῶν· hoc eſt: *pleræque eorum reſpublicæ per optimateis adminiſtrabantur.* etenim τοὺς πλείους, non verò omneis fuiſſe ait ariſtocraticas. nomen autem Belgarum longiùs ipſe, quàm quisquam alius auctorum, in ultimam uſque versùs occaſum ſolſtitialem Galliam, quæ nunc *Britannia* dicitur *minor*, extendit. quapropter ex *plerisque* illis, cùm aliæ nationes, tùm maximè Batavorum civitas exemta eſſe poterat: imò jure debebat; quia Batavi Germanorum, unde orti erant, moribus agebant in omnibus rebus: ariſtocraticum autem imperandi genus à Græcis Maſſilienſibus Galli acceperant: à quibus nihil prorſus Batavi; ne propiores quidem cis Rhenum in Gallico ſolo Germani. ſic namque in Eburonum quoque, Germanicæ nationis, civitate, ut antè oſtenſum, ſumma imperii poteſtas penes multitudinem fuit. Strabo verò ſuperioribus continuò iſta ſubjungit: Ἕνα δ' ἡγεμόνα ἡροῦντο κατ' ἐνιαυτὸν τοπαλαιόν· ὡς δ' αὕτως εἰς πόλεμον εἵς ὑπὸ δὲ πλήθους ἀπεδείκνυτο στρατηγός. id eſt: *Antiquitus unum quotannis deligebant principem: ſimiliterque unus belli dux à multitudine deſignabatur.* En; apertè Strabo teſtatur, non ὑπὸ τῶν ἀρίστων, id eſt, *ob optimatibus* duceis iſtos belli fuiſſe conſtitutos, ſed ὑπὸ δὲ πλήθους, hoc eſt, *à multitudine*; *quam plebem* atque *vulgum* vocat Tacitus. Quod ergo reliquum eſt inſigne, quodve indicium, quo Batavorum, Germanicæ gentis, reſpublica ariſtocratiæ magis quàm democratiæ adſimiletur? Nempe, quòd Cæſar, belli Gall. comment. VI, ſcribit, *plebem penè ſervorum loco haberi apud Gallos, & nulli adhiberi conſilio*; ſed imperium omne intra Druidas & equiteis conſiſtere. Ad hoc quoque facilis & eadem eſt reſponſio. Nempe, ſi de Gallorum plebe verè hoc ſcripſit Cæſar; Gallis ego ſuos mores lubens relinquo: Germanis tam Cisrhenanis quàm Transrhenanis ne quis temerè eos tribuat, ſedulus moneo. hi quidpe avitis vixerunt ut plurimùm moribus, quum Galli in molliorem jam dudum vitam Græcis Maſſilienſium moribus corrupti forent. Proinde non modò Batavos, ſed omneis pariter Germanos Cisrhenanos democratico imperio civitateis ſuas ſive reſpublicas gubernaſſe, maximè credibile eſt. ſic enim in Eburonum quoque civitate, ut antè dictum, ſumma imperii poteſtas non penes unos proceres, nec penes unos equiteis, id eſt, penes unam nobilitatem, ſed penes omnem fuit multitudinem. ſic Indutiomarus, teſte Cæſare ſub finem com. V, quum Cingetorigem, generum ſuum, Cæſaris parteis ſequentem, hoſtem judicari vellet; *armatum multitudinis concilium indicit*; *quo, lege communi, omnes puberes armati convenire cogebantur.* Sine multitudine igitur, id eſt, ſine plebe ſeu vulgo Indutiomarus Cingetorigem *hoſtem judicare, bonaque ejus publicare* nequivit. cogebatur autem plebs convenire, non Indutiomari principis imperio, neque procerum juſſu; ſed *lege communi*, communiter ab omni ſimul plebe latâ. Hinc ſub initium com. VI, *Interfecto*, inquit Cæſar, *Indutiomaro, ad ejus propinquos à Treveris imperium defertur.* nimirum ab omni Treverorum multitudine. nam proceres jam dudum ſponte parteis Indutiomari deſeruerant, Cingetorigi mox à Cæſare conciliati: ut auctor eſt ipſe Cæſar, in comment. V; qui *principes* eos adpellat, quos Tacitus, hiſtoriar. V, *ſenatores*. ſed & hic in libro de Germaniâ, eumdem ordinem vocat *principes*: ut mox oſtendam. Mera igitur atque germana fuit democratica, cùm Batavorum, Eburonum, ac Treverorum, tùm omnium haud dubiè Germanorum cis Rhenum colentium, rerumpublicarum gubernatio, è Germaniâ, unà cum ceteris Germanorum moribus, in Galliam translata. Ceterùm, quum tam abſoluta tamque pura fuerit iſtarum civitatum democratia: principes eorum, ſive reges eodem modo, ut apud Lacedæmonios, ſolo nomine tantùm fuêre reges; re autem ipsâ ἀρχὴ eorum nihil aliud fuit, quàm στρατηγία ἀϊδιὸς βίᾳ, id eſt, *imperium bellicum per totam vitam*; ſive στρατηγία ἀΐδιος, *imperium militare æternum*: ut tradit de Lacedæmoniorum regibus Ariſtoteles, πολιτικῶν lib. III, cap. XIII.

nam

nam in hoc potissimùm ab initio constituti fuêre, uti hostem à suæ civitatis finibus propellerent; aut multitudinem in finitimorum agros educerent. omnis namque eorum vita nil nisi perpetuum fuit bellum. Dionysius Halicarnassensis, lib. II, de Romanorum regum potestate loquens; quam Romulum instituisse arbitratur: Ε'κ τῆ τ Λακωνικῆς πολιτείας κ τὸ μεπενεγκάμθμ ☉. ἐδὲ κ οἱ Λακεδαιμονίων βασιλεῖς ἀυπκράτορες ἦσαν, ὅτι βέλοιντο πράτθειν· ἀλλ' ἡ γερουσία πᾶν εἶχε τ κοινῶν τὸ κράτ ☉. id est: *Hoc quoq; à Laconicâ republicâ desumsit. quidpe Lacedæmoniorum reges non erant sui arbitrii, ut, quidquid vellent, facerent: sed penes senatum erat tota publicæ administrationis potestas.* Idem auctor, lib. V: Κατ' ἀρχὰς μὲ ἅπασα πόλις Ε'λλὰς ἐβασιλεύετο, πολὺ ἀχ' ὥσπερ τὰ βάρβαρα ἔθνη δεσποτικῶς, ἀλλὰ κ' νόμους τε κ ἐθισμὸς πατρίους. κ κράτις ☉ ὧ βασιλεὺς, ὁ δικαιότατός τε κ νομιμώτατ ☉, Ε μηδὲν ἐκβιαζόμθμ ☉ τ πατρίων. hoc est: *Ab initio omnibus Græciæ urbibus sui erant reges: qui tamen non barbaricâ licentiâ dominabantur; sed juxta leges & mores patrios regnum exercebant. optimusq; rex habebatur, qui esset justissimus, & legum observantissimus, nusquàm discedens ab institutis patriis.* In Athenienſium δημοκρατία dicebantur ἄρχοντες. Verum in Germanis nostris, quod Aristoteles, πολιτικῶν lib. V, cap. V, in commune ait, ὅτι τ ἀρχαίων τ αὐτὸν ἡγέτας δημαγωγὸν κ στρατηγὸν· id est, *priscis temporibus eumdem populi, eumdemq; exercitus fuisse ductorem.* Apud nostros exemplum dictæ dignitatis est in Arminio, Cheruscorum principe; quem *duodecim potentiæ annos explevisse*, quum *propinquorum dolo caderet*, auctor est Tacitus, fine annal. II. Romani equidem homines, ob Lacedæmoniorum regum similitudinem, *reges* eos adpellarunt. at re verâ nil nisi duces exercituum erant, quos patria lingva dixit *Herzogen*; de quibus plura pòst dicam. In bello haud minùs, quàm aliarum civitatum duces, qui in certum tempus certumq; bellum delecti erant, *exemplo potius, quàm imperio, si promti, si conspicui, si ante aciem agerent, admiratione præfuerunt.* nam, quemadmodùm domi in conciliis, sic foris in militia, *neque animadvertere, neq; vincire, neq; verberare quidem, nisi sacerdotibus permissum* erat; *non quasi in pœnam, nec ducis jussu; sed velut deo imperante, quem adesse bellantibus credebant.* Iidem hi reges sive principes sæpè à plebe seu multitudine pro legatis mittebantur extra civitatem. sic Malorix atque Verritus, Frisiorum principes, missi sunt Romam ad Neronem imperatorem; teste Tacito, annal. XIII. sic Masius Marcomannorum rex cum Gannâ, virgine sacerdote, missus ad Domitianum; teste Dione, libro LXVII. sic Vallomarius, ejusdem gentis rex, ad Mallium Bassum, Pannoniæ præfectum; teste Petro Patricio in historiâ. Sed ne reditus quidem regibus istis è regis vel principis nomine ac dignitate ulli certi. *Mos est civitatibus*, inquit Tacitus in libro de Germaniâ, *ultro, ac viritim conferre principibus, vel armentorum, vel frugum aliquid; quod, pro honore acceptum, etiam necessitatibus subvenit.* Ex hoc comitibus suis, de quibus suo loco dicam, *epulæ, & quamquàm incomti, largi tamen apparatus, pro stipendio cedebant. Materia* autem *munificentiæ per bella, & raptus.* id est, ex hostibus habebant, quæ comitibus suis donabant. *magnumque comitatum non nisi vi belloque tuebantur. exigebant enim* comites, *principis sui liberalitate, illum bellatorem equum, illam cruentam victricemque frameam*; de quibus infrà disseretur. Illud tamen quasi ex lege, seu instituto, quod eodem in libro iis tribuit auctor his verbis: *Sed & levioribus delictis, pro modo pœnarum, equorum pecorumque numero convicti multantur. pars multæ regi, vel civitati, pars ipsi, qui vindicatur, vel propinquis ejus exsolvitur.* Nec satellitum, sive stipatorum, seu corporis custodum aliquod ex regiâ potestate vel dignatione erat præsidium: sed comitatus solummodò domi militiæque voluntarius; de quo dicam, ubi de militiâ eorum mihi sermo erit. In universum æstimanti, summa auctoritas, tam in eâ democratiâ, quæ cum principatu, quàm quæ sine principe vel rege erat, penes unos fuit sacerdoteis, cùm domi in pace, tùm foris in bello; ut suprà, cap. XXIV, ostensum est. Domi tamen principem jus habuisse atque potestatem indicendi concilium, item præsidendi conciliis ac judiciis publicis totius civitatis, patet ex Indutiomari exemplo suprà citato. Et quia singulis cujusque civitatis pagis ac vicis suus erat magistratus, sive, ut Tacitus & Cæsar vocant, princeps, qui jus reddebat; supremum quoque totius civitatis principem, sive regem, in eo pago, in quo domicilium habitationemque habebat, locum juris dicundi obtinuisse credibile est. pagum verò fortè incoluit, qui totius civitatis caput. Nomen *regis* à Romanis, ut antè dictum, parum proprium iis impositum; quum haud dubiè è re ipsâ sermone patrio dicerentur *thi Förſten*: antiquo vocabulo Germanico *forste*, quod hodiéque apud Danos, Svedos, atque Norvagios *primum* numero significat: eâdémque significatione apud Anglos in Britanniâ est *first*. quâ ratione etiam vocabulum *princeps* Latinis derivatum à voce *primus*. Posteriores Germani, in Galliam transgressi, quum Latinæ lingvæ usum illic addiscerent, ejusdem dignitatis viros Latinè vocaverunt *principeis*: quod vocabulum ad hanc usque diem in Germaniâ durat. Germanicè tamen etiamnunc, ut olim, Svedis, Norvagiis,